

Lausuntopyyntö kuntien peruspalvelujen valtionosuuden 75 miljoonan euron vähennyksen kohdistamisesta

Kaupunginhallitus 18.08.2025 § 196
434/02.02.01.02/2025

Lausuntopyynnön diaarinumero: VM047:00/2025

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoja kertaluonteisesti toteutettavasta 75 miljoonan euron säästöstä, joka hallituksen kehysriihessä linjattiin poikkeuksellisesti valtionosuusuudistuksen alla toteutettavaksi vähentämällä noin 2 % kuntien peruspalvelujen valtionosuusrahoituksesta. Tavoitteena on, että vähennys ei valtionosuusuudistuksen alla entisestään kasvata kuntien suhteellisia eroja valtionosuuksien saajina (tasasuuruisena euroa/asukas toteutettavana se vähentäisi kuntien peruspalveluiden valtionosuusrahoitusta kuntakohtaisesti 0,6-40 %). Esitys on valtionosuusuudistuksen alla kertaluonteinen ja koskee vuotta 2026.

Pysyvä 75 miljoonan euron säästön toteutustapa ratkaistaan varsinaisen valtionosuusuudistuksen yhteydessä ja se voi poiketa kuntakohtaisesti nyt esitetystä. Nyt lausuttavaksi tuotu ratkaisumalli on julkaistu riihen tiedotteessa huhtikuussa ja myös esityksen luvut on riihen linjausten pohjalta julkaistu esityksen mukaisina kevään kuntatalousohjelmassa.

Tausta

Kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosentista sekä valtionosuuteen tehtävistä määräaikaisista vähennyksistä ja lisäyksistä säädetään vuosittain muuttamalla kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (618/2021, jäljempänä valtionosuuslaki). Muistiossa käsiteltävässä esityksessä ehdotetaan säädettäväksi valtionosuuslakiin määräaikainen 32 a §. Esitys liittyy valtion vuoden 2026 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Muistiossa käsiteltävä lakiehdotus tulee olemaan osa syksyllä annettavaa hallituksen esitystä laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta. Esityksessä säädetään muista muutoksista kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen vuonna 2026.

Tavoitteet

Tavoitteena on, ettei vähennys kasvata kuntien välisiä suhteellisia eroja valtionosuuksissa eikä negatiivisia valtionosuuksia ja että lakisääteiset palvelut pystytään turvaamaan

Aikataulu

Lausunnot pyydetään antamaan vastaamalla lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuu lausuntopyyntöön **viimeistään 29.8.2025**.

Viitasaaren kaupungin lausunto

Viitasaaren kaupunki haluaa kiinnittää huomiota siihen, että toteutusmalli eroaa valtionosuuksien jaon pääperiaatteesta, joka on euroa per kuntalainen. Ehdotettava vähennysmalli poikkeaa siis vakiintuneesta tavasta kohdentaa valtionosuusvähennykset kuntiin asukaskohtaisesti yhtä suurina. Voimassa olevan 618/2021 Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta mukaan valtionosuusprosentista ja kunnan omarahoitusosuudesta säädetään 21 §:ssä. Valtionosuusprosentti

määrittelee valtion ja kuntien välistä kustannusten jakoa peruspalveluiden rahoituksessa koko maan tasolla. Omarahoitusosuus asukasta kohden on kaikissa kunnissa yhtä suuri.

Laskennallinen vähenemä on 2,17 % kunnan vuoden 2026 valtionosuusennusteesta, joka poikkeaa selvästi ilmoitetusta noin 2 % vähennyksestä. Kunnat ovat valmistelleet taloussuunnitelmavuosien valtionosuuksia aiemmin ilmoitetun 2 prosentin vähennyksen pohjalta. Lain § 32:n mukaan määräaikaiset kuntien valtionosuuteen kohdistuvat vähennykset ja lisäykset on tehty asukasta kohden toteutettavina vähennyksinä. Nyt ehdotettava kohdennusmalli saattaa vähentää järjestelmän ennakoitavuutta ja legitimitettä sekä haastaa entisestään kuntien taloussuunnittelua tuleville vuosille. Kuntien pitäisi pystyä pitkällä aikavälillä ennakoimaan rahoitustaan kokonaisvaltaisesti ja valtionosuuden määräaikaisten vähennysperiaatteiden tulisi myös olla ennakoitavissa. Suhteellisuusperiaatetta vähennyksen kohdistamisessa on noudatettava. Vähennys kohtelee kuntia eri tavoin, ollen suotuisa esimerkiksi Espoon kaltaisille suurille kaupungeille. Valtionosuuksien leikkauksessa kokonaisuudessaan samalla prosentilla ei huomioida kuntien erilaisia palvelutarpeita, resursseja sekä kustannustasoja eikä alueellisia erityispiirteitä.

Viitasaaren kaupungin osalta vähennys tässä lausunnossa kyseessä olevassa leikkauksessa on -147 280 euroa (-26 euroa per asukas).

Vähennyksen valmistelumateriaalissa viitataan usein valmisteilla olevaan valtionosuusuudistukseen. Elokuun 2025 tiedoilla valtionosuusuudistuksen toteutuminen vaikuttaa epävarmalta, sillä siinä on myös poliittisia erimielisyyksiä. Valtiovarainministeri Riikka Purran elokuun alussa esittämät muutokset valtion vuoden 2026 budjettiin ja 150 miljoonan euron leikkaukset kuntien valtionosuuksiin, jo aiemmin ilmoitettujen leikkausten lisäksi, asettavat itsehallinnollisessa asemassa olevat kunnat äärimmäisen tiukkojen taloushaasteiden eteen. Toimien yhteisvaikutukset ovat merkittäviä haasteita kuntataloudelle.

Työllisyysuudistus sekä valtakunnallinen laaja työttömyys ovat tuoneet kunnille merkittävästi lisäkustannuksia, jotka kuntien tulee kattaa. Lain mukaan kuntien tulee pystyä tuottamaan peruspalvelut. On selkeä riski, että peruspalveluiden leikkaukset tulevat tulevina vuosina olemaan merkittäviä, myös Viitasaarella, mikäli kaavailut valtionosuusleikkaukset menevät kansallisessa päätöksenteossa läpi. Nämä tulevat aiheuttamaan haastavien sopeutustoimien tekemistä.

Oheismateriaali:

- Säästön jakautuminen kuntakohtaisesti
- Muistio 75 milj vos säästö 7.7.2025

Lisätiedot: Kaupunginjohtaja Helena Vuopionperä-Kovanen, puh. 050 307 6114, helena.vuopionpera-kovanen@viitasaari.fi

Päätösehdotus

Kaupunginjohtaja:

Viitasaaren kaupunginhallitus antaa lausuntonaan kuntien peruspalvelujen valtionosuuden 75 miljoonan euron vähennyksen kohdistamisesta seuraavaa:

Viitasaaren kaupunki haluaa kiinnittää huomiota siihen, että toteutusmalli eroaa valtionosuuksien jaon pääperiaatteesta, joka on euroa per kuntalainen. Ehdotettava vähennysmalli poikkeaa siis vakiintuneesta

tavasta kohdentaa valtionosuusvähennykset kuntiin asukaskohtaisesti yhtä suurina. Voimassa olevan 618/2021 Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta mukaan valtionosuusprosentista ja kunnan omarahoitusosuudesta säädetään 21 §:ssä. Valtionosuusprosentti määrittelee valtion ja kuntien välistä kustannusten jakoa peruspalveluiden rahoituksessa koko maan tasolla. Omarahoitusosuus asukasta kohden on kaikissa kunnissa yhtä suuri.

Laskennallinen vähenemä on 2,17 % kunnan vuoden 2026 valtionosuusennusteesta, joka poikkeaa selvästi ilmoitetusta noin 2 % vähennyksestä. Kunnat ovat valmistelleet taloussuunnitelmavuosien valtionosuuksia aiemmin ilmoitetun 2 prosentin vähennyksen pohjalta. Lain § 32:n mukaan määräaikaiset kuntien valtionosuuteen kohdistuvat vähennykset ja lisäykset on tehty asukasta kohden toteutettavina vähennyksinä. Nyt ehdotettava kohdennusmalli saattaa vähentää järjestelmän ennakoitavuutta ja legitimitteettiä sekä haastaa entisestään kuntien taloussuunnittelua tuleville vuosille. Kuntien pitäisi pystyä pitkällä aikavälillä ennakoimaan rahoitustaan kokonaisvaltaisesti ja valtionosuuden määräaikaisten vähennysperiaatteiden tulisi myös olla ennakoitavissa. Suhteellisuusperiaatetta vähennyksen kohdistamisessa on noudatettava. Vähennys kohtelee kuntia eri tavoin, ollen suotuisa esimerkiksi Espoon kaltaisille suurille kaupungeille. Valtionosuuksien leikkauksessa kokonaisuudessaan samalla prosentilla ei huomioida kuntien erilaisia palvelutarpeita, resursseja sekä kustannustasoja eikä alueellisia erityispiirteitä.

Viitasaaren kaupungin osalta vähennys tässä lausunnossa kyseessä olevassa leikkauksessa on -147 280 euroa (-26 euroa per asukas).

Vähennyksen valmistelumateriaalissa viitataan usein valmisteilla olevaan valtionosuusuudistukseen. Elokuun 2025 tiedoilla valtionosuusuudistuksen toteutuminen vaikuttaa epävarmalta, sillä siinä on myös poliittisia erimielisyyksiä. Valtiovarainministeri Riikka Purran elokuun alussa esittämät muutokset valtion vuoden 2026 budjettiin ja 150 miljoonan euron leikkaukset kuntien valtionosuuksiin, jo aiemmin ilmoitettujen leikkausten lisäksi, asettavat itsehallinnollisessa asemassa olevat kunnat äärimmäisen tiukkojen taloushaasteiden eteen. Toimien yhteisvaikutukset ovat merkittäviä haasteita kuntataloudelle.

Työllisyysuudistus sekä valtakunnallinen laaja työttömyys ovat tuoneet kunnille merkittävästi lisäkustannuksia, jotka kuntien tulee kattaa. Lain mukaan kuntien tulee pystyä tuottamaan peruspalvelut. On selkeä riski, että peruspalveluiden leikkaukset tulevat tulevina vuosina olemaan merkittäviä, myös Viitasaarella, mikäli kaavailut valtionosuusleikkaukset menevät kansallisessa päätöksenteossa läpi. Nämä tulevat aiheuttamaan haastavien sopeutustoimien tekemistä.

Päätös	Hyväksyttiin.
Muutoksenhaku	Muutoksenhakukielto
Toimenpiteet	Lausunto lausuntopalveluun